

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนผ่านละครโทรทัศน์ไทยจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัล
ชื่อและนามสกุล นางสาวทิพย์ภาศิริ แก้วเทศ
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน
 2. รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค

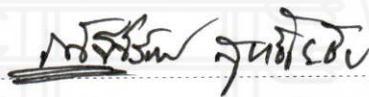
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2560

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชรณัฐร ปัญญโสภณ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจู้)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนผ่านละครโทรทัศน์ไทยจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัล

ผู้วิจัย นางสาวทิพย์ภาศิริ แก้วเทศ **รหัสนักศึกษา** 2581500218 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2) รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์
ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทัศน์ในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัลในทัศนะของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย 2) การสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหาละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัลในทัศนะของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย 3) กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัลในทัศนะของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้จัดละคร ผู้กำกับ และผู้เขียนบท จำนวน 13 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์ผลิตละคร 10 ปีขึ้นไป และเคยผลิตละครมาแล้ว 10 เรื่องขึ้นไป ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทัศน์ในการสร้างสรรค์ด้านรูปแบบและเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรมการแสดงออก ความต้องการของผู้ชม การขยายตัวของค่ายละคร การแข่งขันเพื่อช่วงชิงฐานผู้ชมเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ในส่วนแบ่งการตลาด และเทคโนโลยีการสื่อสารของสื่อใหม่ 2) การสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหาละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัล พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการนำเสนอ 4 รูปแบบ คือ ละครชุดขนาดยาว ละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ละครชุดขนาดสั้น และละครชุดจบในตอน ด้านเนื้อหาเป็นการสร้างสรรค์แก่นเรื่องใหม่ที่สะท้อนวิถีชีวิตเกี่ยวกับชีวิตคนกลุ่มหนึ่งในสังคมที่เคยอยู่นอกกระแสความสนใจ เช่น คนรักเพศเดียวกัน ผู้พิการทางสมอง ผู้เป็นโรคซึมเศร้า มาเป็นตัวละครเอกของเรื่อง โดยใช้วิธีการแต่งเรื่องใหม่ ด้านวิธีการเล่าเรื่องใช้วิธีการเล่าเรื่องสลับที่โดยการจัดวางส่วนภาวะวิกฤติมาเริ่มเรื่อง แล้วจึงเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องไปตามเหตุการณ์ เน้นการกระชับการเล่าเรื่องในองก์ที่ 2 ให้เดินเรื่องเร็วขึ้น 3) กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัล ขั้นตอนการผลิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ขั้นตอนผลิตมีการถ่ายทำด้วยกล้องดิจิทัลใช้มุมภาพขนาดใหญ่มากขึ้น สร้างสรรค์ภาพแปลกใหม่ด้วยกล้องฮอตเสด และกล้องโดรน การลำดับภาพใช้ระบบการตัดต่อและทำเทคนิคพิเศษด้วยคอมพิวเตอร์ บันทึกภาพลงแผ่นบันทึกข้อมูลดิจิทัลด้วยระบบความคมชัดสูง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล เว็บไซต์ และเฟชบุ๊กไลฟ์สด การส่งเสริมละครใช้วิธีการเสนอตัวอย่างละครทางสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล เว็บไซต์ และเฟชบุ๊ก รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับละคร ได้แก่ ตัวละคร เรื่องย่อ วันเวลาออกอากาศ ทางเว็บไซต์ เฟชบุ๊ก และไลน์

คำสำคัญ การเปลี่ยนผ่าน ละครโทรทัศน์ไทย ยุคแอนะล็อก ยุคดิจิทัล

Thesis title: The Transition of Thai TV Drama from the Analog to the Digital Era

Researcher: Miss Tipphasiri Kaewthet; **ID:** 2581500218;

Degree: Master of Communication Arts;

Thesis advisors: (1) Dr. Nattawat Sutiyoitin, Associate Professor;

(2) Paiboon Kachentaraphan, Associate Professor; **Academic year:** 2016

Abstract

The objectives of this research were to study 1) factors that affected the paradigm shift in Thai TV production during the transition from the analog to the digital era in the view of Thai TV producers; 2) creation of forms and content of Thai TV drama programs during the transition from the analog to the digital era in the view of Thai TV producers; and 3) the TV production process during the transition from the analog to the digital era in the view of Thai TV drama producers.

This was a qualitative research. The key informants were TV program managers, directors and screen writers totaling 13 persons, purposively selected from among those with 10 years or more experience working in TV production and who had worked on 10 or more programs. The data collection tool was an interview form. Data were analyzed using descriptive analysis.

The results showed that 1) Factors that affected the paradigms for creating the forms and content of Thai TV dramas were ideological, belief and value factors, expression behavior, viewer demand, the expansion of the TV production industry, competition for viewership to try to gain a greater market share, and the communications technology of new media. 2) During the transition from the analog to the digital era, there were 4 major changes in the presentation formats of Thai TV dramas, namely the utilization of series, serial, miniseries, and anthology. In terms of content, new themes were introduced that reflected the way of life of some groups that had previously been outside the stream of public interest, such as homosexuals, mentally challenged individuals or people who suffer from clinical depression. These were the main characters and new stories were written about them. Cinematography methods began to include out-of-sequence stories in which a flash forward to a crisis situation is depicted at the beginning and then the rest of the story is presented in chronological order, and more concise story telling emphasizing faster paced second-person narratives. 3) During the shift from analog to digital TV, the preparation stage of TV production did not change much. For the filming stage, digital cameras were used and more close up angles were used as well as new kinds of shots using hotheads and drones. Editing and special effects were done with computers. The programs were recorded in high definition digital format. Broadcasting switched to digital TV stations, websites and Facebook Live. For promotion, networks started to use the methods of presenting sample scenes on digital TV stations, websites, and Facebook as well as providing information about the program, such as the characters, a synopsis, and broadcasting dates and times via websites, Facebook and Line.

Keywords: TV Transition, Thai TV drama, Analog era, Digital era

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์จากที่ได้โอกาสในการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ ผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ อะเชนทรพรรค์ ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณธร ปัญญโสภณที่ได้ให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้จัดละคร ผู้กำกับ ผู้เขียนบท ในวงการละครโทรทัศน์ไทยที่ให้ข้อมูลพร้อมให้คำแนะนำตลอดจนให้ความร่วมมือให้ความช่วยเหลือ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์เท่าที่เป็นไปได้

เหนือสิ่งอื่นใด กราบขอบพระคุณ คุณแม่ และพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ให้กำลังใจ และดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยด้วยความรัก ความเมตตาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นกตัญญูตาแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน

ทิพย์ภาศิริ แก้วเทศ

ตุลาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
ประเด็นปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดสังคมหรือชี้นำสังคม	7
แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ในยุคดิจิทัล	12
ทฤษฎีการเล่าเรื่อง	15
แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ไทย	18
ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
กรอบแนวคิดของการวิจัย	34
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย	35
แหล่งข้อมูล	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	38
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทัศน์ในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่าน	
จากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัลในทัศนะของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย.....	40
การสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหาละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่าน	
จากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัลในทัศนะของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย.....	106
กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไทยช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อก	
สู่ยุคดิจิทัลในทัศนะของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย.....	139
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	173
สรุปผลการวิจัย.....	173
อภิปรายผล.....	177
ข้อเสนอแนะ.....	180
บรรณานุกรม.....	182
ภาคผนวก.....	185
ประวัติผู้วิจัย.....	194

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 บริษัทที่ผลิตละครโทรทัศน์ไทย.....	78
ตารางที่ 4.2 การเปลี่ยนผ่านละครโทรทัศน์ไทย.....	170

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34
ภาพที่ 4.1 ออฟฟิเชียลไลน์ของทางสถานี.....	52
ภาพที่ 4.2 เฟชบุ๊กแฟนเพจของทางสถานี.....	53
ภาพที่ 4.3 เฟชบุ๊กแฟนเพจของค่ายละคร.....	53
ภาพที่ 4.4 เรื่องย่อตอนต่อไปของละครพิษสวาทบนเว็บไซต์.....	54
ภาพที่ 4.5 ข้อเสนอแนะของผู้ชมในละครน้ำเซาะทราย.....	57
ภาพที่ 4.6 การแสดงความคิดเห็นของผู้ชมในละครน้ำเซาะทราย.....	57
ภาพที่ 4.7 การโหวตเลือกนักแสดงบนแอปพลิเคชัน.....	65
ภาพที่ 4.8 การโหวตเลือกนักแสดงละครเรื่องนายฮ้อยทมิฬบนแอปพลิเคชัน.....	67
ภาพที่ 4.9 แอปพลิเคชันที่ให้ผู้ชมร่วมกิจกรรมตอบคำถาม.....	68
ภาพที่ 4.10 ละครที่มีเรตติ้งสูงสุดในระหว่างพ.ศ.2530-2540.....	76
ภาพที่ 4.11 ภาพรวมเม็ดเงินโฆษณาที่วัดจិតใต้ไตรมาสแรก พ.ศ.2560.....	88
ภาพที่ 4.12 การกระจายช่องทางการรับชมบนเฟชบุ๊ก.....	97
ภาพที่ 4.13 เรตติ้งละครเรื่องพิษสวาททางสื่อโทรทัศน์ และสื่อใหม่.....	97
ภาพที่ 4.14 เรตติ้งละครเรื่องนาคีบนทวิตเตอร์.....	98
ภาพที่ 4.15 เรตติ้งละครเรื่องเพลิงพระนางบนทวิตเตอร์ และเฟชบุ๊ก.....	98
ภาพที่ 4.16 การผสมละครแนวลึกลับกับแนวแฟนซีด้วยการทำเทคนิคพิเศษ.....	113
ภาพที่ 4.17 แผนภาพการสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหา.....	138
ภาพที่ 4.18 ภาพมุมโดรน.....	147
ภาพที่ 4.19 การสร้างสรรค์ภาพตามการควบคุมเนื้อหาการออกอากาศ.....	148
ภาพที่ 4.20 ชุดแอนะล็อกกล้องเบต้าแคม และกล้องเฮดวีวีโปร.....	151
ภาพที่ 4.21 ชุดดิจิทัลกล้องเอฟเอส7 และกล้องดีเอสแอลอาร์.....	152
ภาพที่ 4.22 ชุดแอนะล็อกเครื่องบันทึกเบต้าและเทปเบต้า.....	152
ภาพที่ 4.23 ชุดดิจิทัลเครื่องบันทึกและเทปเฮดซีแคม.....	153
ภาพที่ 4.24 ชุดดิจิทัลเครื่องบันทึกและแผ่นเฮดซีแคม.....	153
ภาพที่ 4.25 ชุดดิจิทัลแผ่นบันทึก SDCARD.....	153
ภาพที่ 4.26 ฉากวรรณรีเข้าโรงพยาบาล ละครเรื่องน้ำเซาะทราย (2559).....	159

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.27 ฉากใจเริ่งป่วย ละครเรื่องเพลิงบุญ (2560).....	159
ภาพที่ 4.28 ฉากคุณหญิงอรุณฉายติดคุก ละครเรื่องพิศวาท (2559).....	160
ภาพที่ 4.29 ฉากพงศธรติดคุก ละครเรื่องเงาเสนาหา (2560).....	160
ภาพที่ 4.30 การทำเทคนิคพิเศษฉากนรก ละครเรื่องพิศวาท (2559).....	165
ภาพที่ 4.31 การทำเทคนิคพิเศษฉากฟ้าผ่าแลด ละครเรื่องวิหคหลงลม	166

